

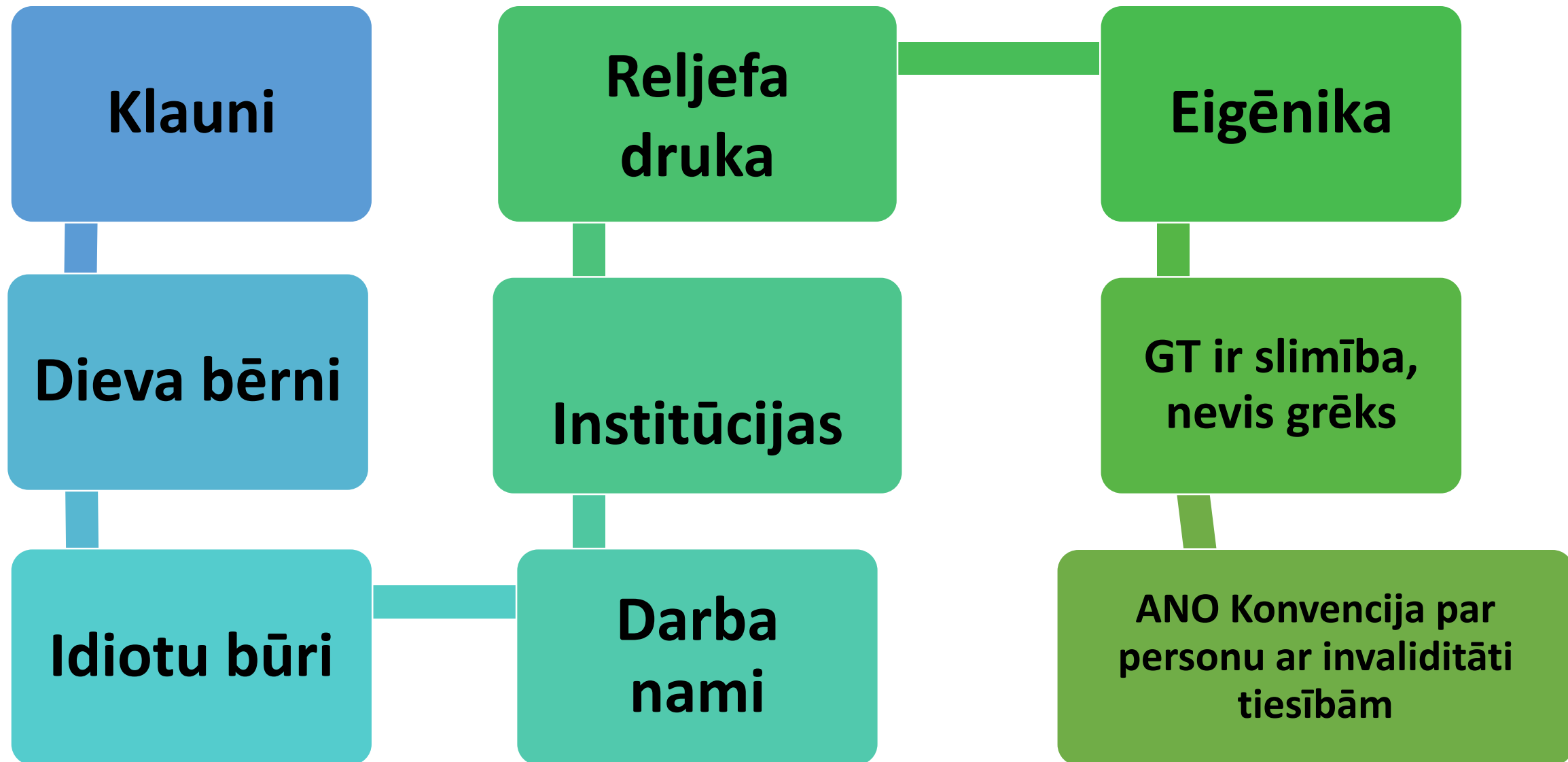

Latvijas Republikas tiesībsargs

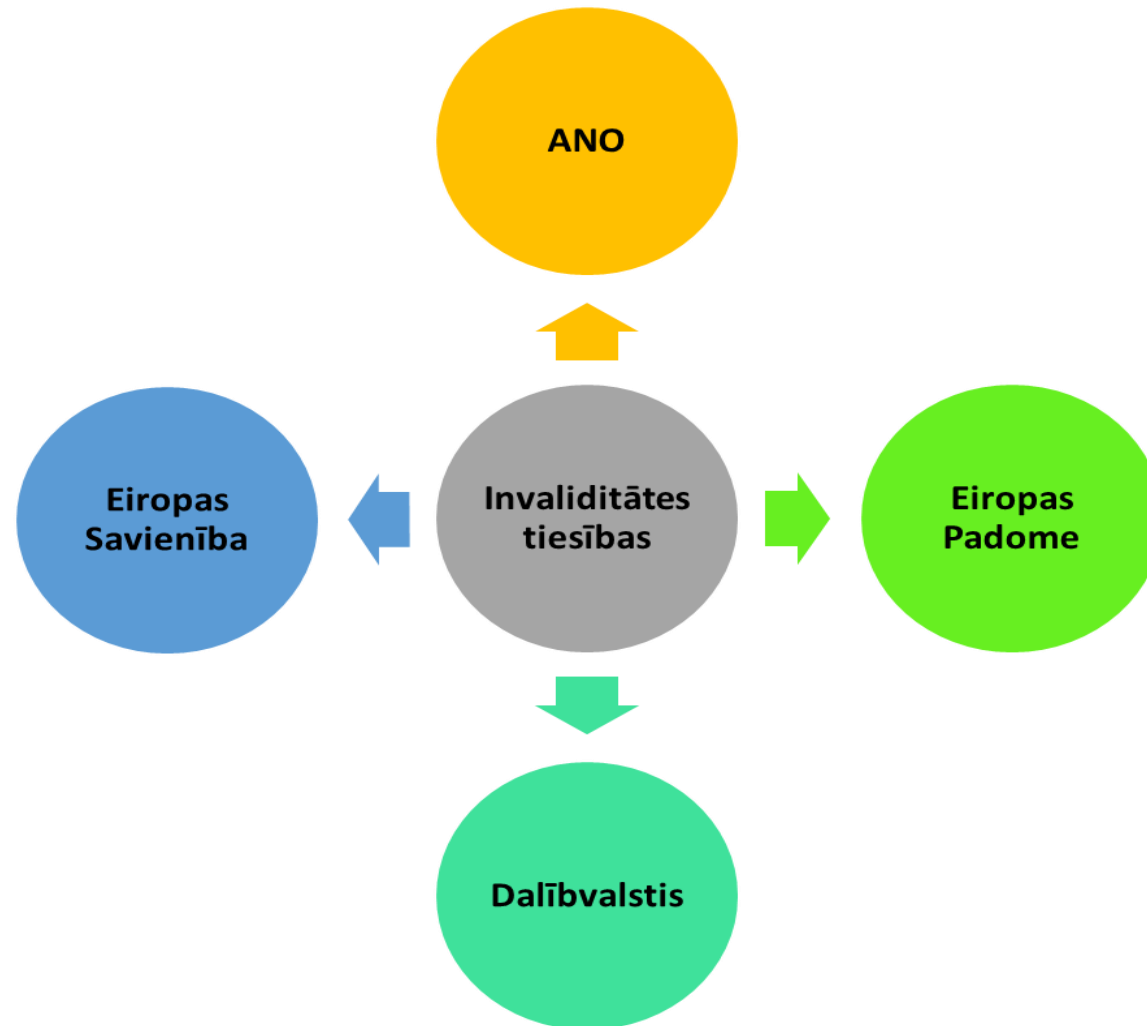
Vides pieejamība – vai tiešām tik grūti?

Anete Ilves, Tiesībsarga birojs, 18.10.2018.
Konference "Iekļaujošs dizains 2018: domā, plāno, veido ikvienam"

Personas ar invaliditāti - vēsture

Normatīvais regulējums – personu ar invaliditāti tiesības

Normatīvais regulējums – vides pieejamība I

- Latvijas Republikas Satversme
- ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām: **vides pieejamība, saprātīgs pielāgojums, universālais dizains**
- Būvniecību regulējošie normatīvie akti Latvijā
- Dažādi speciālie likumi (Darba likums, Patērētāju tiesību aizsardzības likums utt.)

Normatīvais regulējums – vides pieejamība II

Pieejamība	Saprātīgs pielāgojums	Universālais dizains
Priekšnoteikums, lai cilvēki ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnībā iekļauties sabiedrībā	Nepieciešamas izmaiņas konkrētajā gadījumā, ja neuzliek nesamērīgu slogu	Produktu, vides, pakalpojumu dizains, arī atbalsta ierīces, kuras var izmantot visi bez īpašas pielāgošanas
Attiecas uz sabiedrības grupu	Attiecas uz indivīdu	Attiecas uz sabiedrību kopumā
Pirms individuālas sūdzības	Pēc individuāla iesnieguma	
Progresīvās realizācijas princips, BET DV nedrīkst izvairīties no pakāpeniskas pieejamības nodrošināšanas.	«Nesamērīgs slogs» tiek vērtēts individuāli: ✓ Teorijā – uz valsti/ pašvaldību «nesamērīgs slogs» neattiecas. ✓ Progresīvās realizācijas princips	
Diskriminācija nepieejamības dēļ var tikt konstatēta, ja objekti, kas ir radīti pēc normatīvo aktu pieņemšanas, nav pieejami.	Diskriminācijas aizlieguma pārkāpums, ja nav nodrošināts saprātīgs pielāgojums	

Normatīvais regulējums – vides pieejamība III

- ANO Konvencija:
  - ✓ nav «pieejamības» definīcija;
  - ✓ pienākums nodrošināt pieejamību - fiziskā vide, ēkas, ceļi, skolas, mājokļi, ārstniecības iestādes un darba vietas, avārijas dienesti, transports, informācija un sakari (tehnoloģijas un sistēmas), citiem objektiem un pakalpojumiem (iekštelpu/ ārtelpu), kas ir atvērti vai ko sniedz sabiedrībai gan pilsētās, gan lauku rajonos.
- Būvniecības likums - vides pieejamības princips, saskaņā ar kuru būvniecības procesā tiek veidota vide, kurā **ikviena persona** var ērti **pārvietoties un izmantot būvi atbilstoši tās lietošanas veidam.**

Vides pieejamība – vai tiešām? I

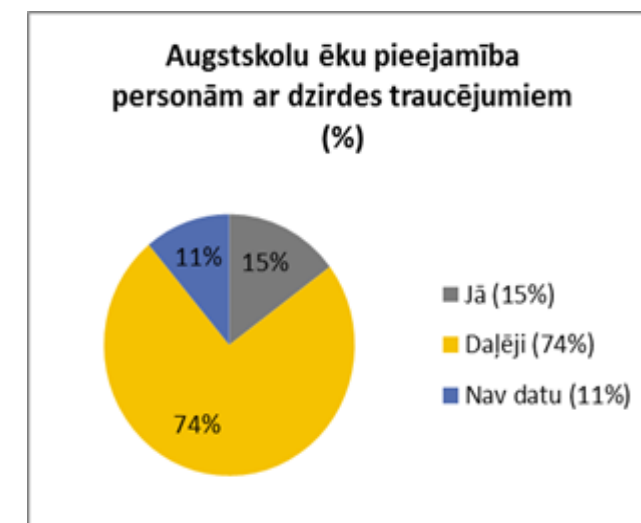
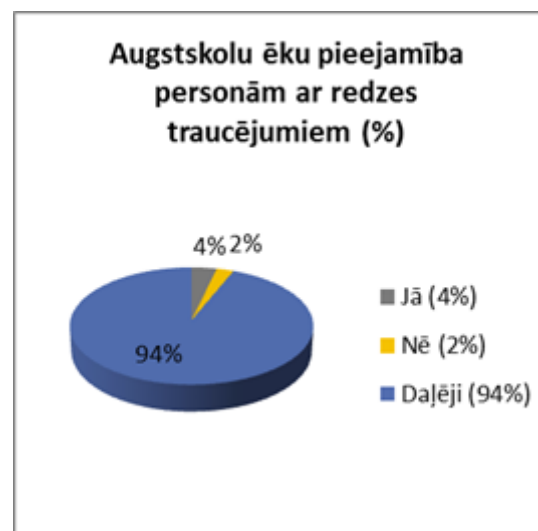
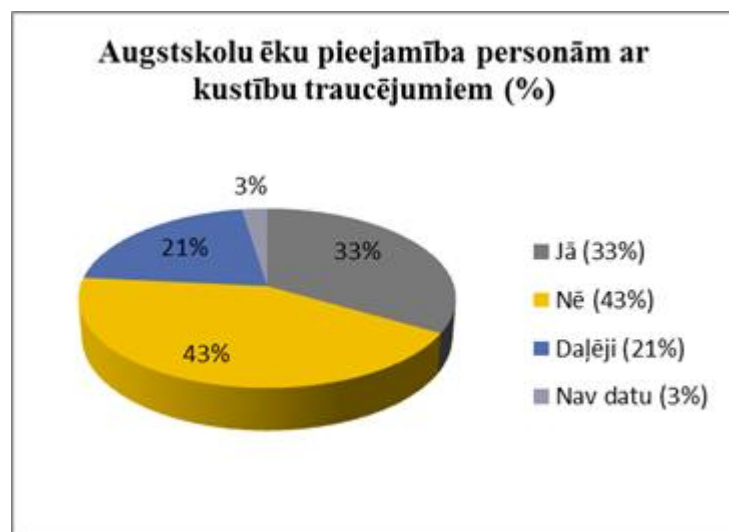
- Vai tikai viena uzbrauktuve nozīmē pilnīgu vides pieejamību?
- Vai tikai viena uzbrauktuve nozīmē pilnu vides pieejamību cilvēkiem ar kustību traucējumiem?
- Vai uzbrauktuve, kas sākas/beidzas ar stabu vai ir par stāvu, nozīmē vides pieejamību?

Vides pieejamība – vai tiešām? II

«Augstākās izglītības pieejamība personām ar invaliditāti» (2016)

- Visas augstskolas, kuras uzņem studentus ar invaliditāti;
- Kustību, redzes, dzirdes ierobežojumi;
- Iespēja neatkarīgi pārvietoties, lai varētu saņemt augstskolas sniegtos pakalpojumus;
- Mācību ēkas, bibliotēkas, dienesta viesnīcas.

Vides pieejamība – vai tiešām? III

- Nav vienotu kritēriju, pēc kuriem mērīt vides pieejamību;
- Vides pieejamība – tikai uz personām ar kustību traucējumiem;
- Pārsvarā netiek ņemts vērā princips: «**pārvietoties un izmantot būvi atbilstoši tās lietošanas veidam**»;
- Vides pieejamības elementu pilnīga izmantošana atbilstoši normatīvajam regulējumam – pavirša.
  - ✓ normatīvā regulējuma izmaiņas (papildus pieejamības elementu iekļaušana);
  - ✓ nodošana ekspluatācijā un atbilstība vides pieejamībai;
  - ✓ neizpratne par pieejamības elementu nepieciešamību, piemēram, augstskolas iekšpusē kāpnēs ir marķētas; ārpusē – nav;
  - ✓ neizpratne par pieejamības elementu universālumu – viens elements var būt derīgs vairākām sabiedrības grupām (norādes).

Vides pieejamība – vai tiešām? IV

Vides pieejamība – risinājumi

- Vides pieejamības stratēģija gan valsts, gan pašvaldību līmenī ar konkrētiem termiņiem, konkrētiem vides pieejamības elementiem, kā arī rādītājiem, lai varētu izmērīt pilnu/ daļēju/ nepieejamu vidi
- Atbildīgo institūciju (būvvalde, Veselības inspekcija utt.) izpratne un mērķtiecīga rīcība pēc būtības
- Tiesu prakses attīstība
  - ✓ ECT, EST un Latvijas tiesu prakse
  - ✓ Valsts pozitīvais pienākums v. progresīvās realizācijas princips

Latvijas Republikas tiesībsargs

Paldies par uzmanību!